7.1 Konsekvensbedömning av ändringarna i statens ägarstyrning

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–1/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Värdet på de statligt ägda bolagen i Finland är exceptionellt stort. Enligt OECD ligger Finland i täten i europeisk jämförelse. Finska staten äger aktier i sammanlagt över 50 betydande bolag. Värdet på statens bolagsinnehav uppgick till cirka 29 miljarder euro 2016. Innehavet kan indelas i kommersiella bolag och bolag som sköter specialuppgifter.

Statens verksamhet som ägare bygger på lagen om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (1368/2007, ”ägarstyrningslagen”). Regeringen ger riktlinjer för ägarpolitiken bl.a. genom principbeslut som utfärdas en gång per regeringsperiod. Statens ambition som ägare i kommersiella bolag är att uppnå bästa möjliga ekonomiska helhetsresultat. Detta utvärderas utifrån den långsiktiga ökningen av lönsamheten och ägarvärdet. I statliga bolag som sköter specialuppgifter eftersträvas förutom lönsamhet också ett gott samhälleligt och ekonomiskt helhetsresultat som i första hand utvärderas utifrån hur och till vilka kostnader bolaget fullföljer sin samhälleliga serviceuppgift. För att genomföra ägarpolitiken bedriver staten ägarstyrning i de bolag den äger. Med ägarstyrning avses att utöva sin rösträtt på bolagsstämmorna och att vidta andra åtgärder som ger staten i egenskap av aktieägare möjlighet att påverka förvaltningen och verksamhetsprinciperna i de bolag den äger.

Statens ägarpolitik och ägarstyrning genomgick en omfattande revidering för cirka 10 år sedan, då ägarstyrningen i marknadsmässiga företag koncentrerades till statsrådets kansli. Motivet för reformen var att man ville skilja ägarstyrningen från reglerings- och myndighetsuppgifterna. Ett annat syfte var att förenhetliga beredningen och genomförandet av ägarstyrningen. Lite senare placerades statens icke-strategiska aktieinnehav i ett separat holdingbolag, Solidium. Grunden för detta var bl.a. att ge ägaren möjlighet att reagera tillräckligt snabbt på förändringar på marknaden. Ägarstyrningslagen reviderades 2016 bl.a. så att det blev möjligt att grunda ett separat statligt utvecklingsbolag. Syftet med utvecklingsbolaget är att skapa ny företagsverksamhet, stärka kapitalstrukturen i bolagen och genomföra företagsarrangemang på ett effektivt sätt.

Avsikten med projektet är att utvärdera hur ändringarna i ägarpolitiken och ägarstyrningen efter 2004 har lyckats, både allmänt och i relation till de uppställda målen. Uppgiften förutsätter att de uttalade målen identifieras och granskas kritiskt ur såväl statens och företagens som samhällsekonomins synvinkel. Projektet ska inkludera ett förslag till hur måluppfyllelsen kan mätas i praktiken. En utvärderingsmetod är internationell jämförelse, som kan utnyttjas i utvärderingen av både verksamhetens genomslagskraft och alternativa verksamhetsmodeller. Undersökningen bör också granska utvecklingen av och motiven för statens företagsinnehav med hänsyn till förändringarna i den ekonomiska omvärlden.

I undersökningen bör man utnyttja de centrala materialkällorna, bl.a. årsredovisningarna för ägarstyrningen, statsrådets principbeslut om statens ägarpolitik, VTV:s effektivitetsrevisionsberättelser samt befintliga utvärderingar av statens företagsinnehav och ägarstyrning (bl.a. Solidiumarbetsgruppen 2015). Dessutom har projektet tillgång till konfidentiella material enligt en separat överenskommelse med avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli vid projektstarten (promemorior, rapporter och effektivitets-, ansvars- och annat väsentligt

uppföljningsmaterial). Beroende på forskningsplanen kan även intervjuer med centrala aktörer komma i fråga (de som styr och de som styrs), och även företagsmaterial (t.ex. Statistikcentralens företagsregister och bokslutsmaterial) kan användas. Den internationella jämförelsen bör basera sig på aktuellt material och omfatta länder som är relevanta för Finland. Till dem hör åtminstone Sverige, där statens företagsinnehav också är betydande och där man har erfarenheter av olika ägarstyrningslösningar (se t.ex. SOU 2012:14). Informationskällor med anknytning till statens ägarpolitik finns samlade på ägarstyrningsavdelningens hemsidor (http://vnk.fi/omo).

Forskningsfrågor:

- Hur har statens företagsinnehav i huvuddrag utvecklats i Finland och vilka principer och praktiska faktorer har inverkat på utvecklingen?
- Hur och var har statens ägarpolitik definierats? Vilka har målen för ägarpolitiken varit och vilka centrala ändringar har gjorts i dem?
- Hur har statens ägarpolitik genomförts och hur har ägarstyrningen utvecklats?
- Vilka yttre faktorer har format utvecklingen av ägarpolitiken och ägarstyrningen?
- Hur förhåller sig statens ägarpolitik och genomförandet av den till de relevanta jämförelseländerna?

Utvärdering av ägarpolitiken och ägarstyrningen:

- Är målen tydliga och relevanta?
- Metoder för genomförande, effektivitet och problem
- Måluppfyllelse
- Yttre verkningar av statens innehav (bl.a. konkurrens/kapitalmarknad/samhällsansvar)
- Hur ter sig riktlinjerna i principbeslutet från 2016 i förhållande till de tidigare målen för ägarpolitiken och den befintliga organiseringen av ägarstyrningen?
- Vilka är styrkorna och svagheterna i statens ägarpolitik och hur kan ägarpolitiken utvecklas så att den blir mer resultatrik och får större genomslagskraft (med hänsyn till de olika dimensionerna i statens företagsinnehav)?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Projektet producerar information till stöd för upprättandet av nästa regeringsprogram och erbjuder samtidigt en preliminär bedömning av de riktlinjer för ägarstyrningen som fastställts i principbeslutet från 2016.

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: Bedömning av politiska åtgärder

7.2 Strategisk avskräckande effekt, kärnvapen och Europa: skärpta förhållanden, hårdare retorik och kapaciteter i utveckling

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €
Tidsplan: 3/2018–5/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Kärnvapen är uttalat en väsentlig del av den avskräckningstaktik med vilken Natoländerna och särskilt Ryssland, som allt starkare positionerar sig som deras motståndare, strävar efter att skydda sin suveränitet och trygga sina nationella intressen. Även den konventionella militära styrkan och nya metoder, såsom cyber, kan fungera som avskräckande.

Under de senaste åren har säkerhetsläget i Europa försämrats: Ryssland ockuperar Krimhalvön och fortsätter driva på oroligheterna i Ukraina, den militära kapaciteten (inkl. beredskapen) i Baltikum och Östersjöregionen har utökats och övningsverksamheten har aktiverats. Retoriken har skärpts och även hotfulla situationer har uppstått. Kärnvapnen, deras avskräckande betydelse och skyddet mot dem har kommit upp på agendan på ett sätt som inte skådats sedan kalla kriget.

Ryssland moderniserar sina kärnvapensystem i rask takt och i väst planerar man att förnya vapensystemen och utvecklar antimissilförsvaret. Samtidigt stampar strävandena efter kärnvapennedrustning på stället. INF-avtalet (Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty) riskerar att skrotas helt och det finns inga garantier för en fortsättning på START-avtalet.

Denna studie ska behandla avskräckningseffektens betydelse för stormaktsrelationerna och särskilt i förhållande till läget i Europa med hänsyn till de relaterade politiska, strategiska, tekniska och internationellrättsliga synpunkterna. Projektet utnyttjar både inhemsk och utländsk expertis.

Forskningsfrågor:

- Det kalla krigets strategiska konstellation är välkänd, men hur ser situationen ut i dagens Europa?
- Vilken betydelse har avskräckningstaktiken i det europeiska säkerhetssystemet?
- Vilken kärnvapenpolitik bedriver de centrala aktörerna och varför?
- På vilket sätt fungerar kärnvapen som strategiskt avskräckande och hur har ny teknik (hypersoniska stridsspetsar, kryssningsmissiler, avvärjningssystem) inverkat och hur kommer de att inverka på dels det militärstrategiska läget, dels kärnvapnens avskräckande effekt i synnerhet i Europa?
- Kan kärnvapensystemens tekniska utveckling sänka användningströskeln?
- Hur påverkas läget av eventuella förändringar i den konventionella upprustningen och maktbalansen samt utvecklingen av den konventionella vapenteknologin?
- Hur ter sig olika avtalsarrangemang och förhandlingar om dessa (övervakning, nedrustning, begränsning, hindrande av spridning) med avseende på analysen av den avskräckande effekten?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Undersökningen stöder Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska planering och framsynsverksamhet. Finland främjar en gradvis kärnvapennedrustning med en kärnvapenfri värld som mål. Finland tar fram initiativ till åtgärder som ökar förtroendet och som syftar till att minska

hotet från taktiska kärnvapen.
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: - Framsynsinformation och bakgrundsteckning inklusive metaanalyser av befintlig information - Information till stöd för genomförandet av strategin inklusive analys av lägesbilden Slutrapporten ska lämnas in på engelska. Detta ska beaktas i kostnadsförslaget för projektet.

7.3 Situationen och utvecklingstrenderna i fråga om det internationella systemet för mänskliga rättigheter

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 euro
Tidsplan: 3/2018–5/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

På sista tiden har man i många analyser uttryckt en oro över de ökade utmaningarna för det regelbaserade internationella systemet. Detta gäller särskilt det internationella systemet för mänskliga rättigheter. Även om människorättssituationen i många avseenden förbättrats under de senaste decennierna och åren rapporteras brott mot de mänskliga rättigheterna hela tiden runtom i världen. De allvarligaste kränkningarna inträffar i krisområden och i odemokratiska stater. De mänskliga rättigheterna och deras universella natur har under de senaste åren tvingats på defensiven även i de demokratiska västländerna, där det inte är någon självklarhet att minoriteternas rättigheter tillgodoses jämlikt och där de mänskliga rättigheterna ofta ställs mot andra värden såsom välfärd, säkerhet och nationell identitet.

I Europa och också i Finland har migrationsläget väckt debatt om tillgodoseendet av asylsökandes rättigheter i såväl ursprungs- och transitområdena som i målområdena. De europeiska staterna har föreslagit politiska åtgärder som kan leda till att flyktingarnas och invandrarnas mänskliga rättigheter hotas. Terrorattackerna har trappat upp kraven på att utöka säkerhetsmyndigheternas befogenheter till och med på bekostnad av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Sparåtgärderna i den offentliga ekonomin har ansetts försämra medborgarnas ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Diskussionen i FN avslöjar att det inte råder politisk enighet om kvinnors rättigheter, i fråga om bl.a. sexuell och reproduktiv hälsa.

Övervakningen av efterlevnaden av avtalen om mänskliga rättigheter är stadd i förändring, vilket återspeglas i reformen av systemet för den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och i det nya förfarandet för fastställelse vid FN:s organ för övervakning av människorättskonventionerna. Vid sidan av övervakningsorganens normala reformsträvanden har man också på många håll högljutt krävt att bl.a. FN:s råd för mänskliga rättigheter ska förnyas. Bakom reformsträvandena och motståndet mot dem ligger både praktiska och politiska motiv.

Projektet avser klarlägga debatten om läget och utvecklingstrenderna för det internationella systemet för mänskliga rättigheter. Det ger bakgrundsfakta och utvärderar förverkligandet av de mänskliga rättigheterna på olika håll i världen, men också staternas agerande och deras inbördes dynamik på de viktigaste politiska forumen för mänskliga rättigheter (särskilt MR-rådet). Särskild vikt fästs vid frågor som är väsentliga för Europa och Finland.

Undersökningen utförs med stöd av empiriskt material samt utvärderings- och analysdata som producerats av andra, och internationella källor och expertisen hos parter som är förtrogna med det internationella systemet för mänskliga rättigheter utnyttjas.

Forskningsfrågor:

- Hur tillgodoses de mänskliga rättigheterna i dagens värld?
- Vilka verkställighetsutmaningar anknyter till medborgarrättigheterna och de politiska rättigheterna och till tillgodoseendet av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (med beaktande av minoritetssynvinkeln)?
- Vilka slags hot, utmaningar och kränkningar riktas mot det internationella

människorättssystemet med avseende på normernas innehåll, institutionernas verksamhet, verkställigheten och realiseringen av normerna? - Vilka slags tryck är FN:s råd för mänskliga rättigheter särskilt utsatt för? Vilka förändringstryck är att vänta inom den närmaste framtiden och från vilket håll? - Hur återspeglas målen för hållbar utveckling eller hur borde de återspeglas på de internationella människorättsforumen? - Inom vilka delområden är utmaningarna störst? - Hur kan och bör man främja jämställdheten mellan könen och kvinnors rättigheter (inkl. sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter) på människorättsforumen? Vilka förändringsfaktorer gäller särskilt Europa, Europeiska unionen och Finland? - Hur kan man via Finlands verksamhet i FN (inkl. medlemskap i MR-rådet) bäst främja positiva utvecklingstrender? - Hur kan Finland bäst främja sina människorättsmål i EU-, ER- och OSSE-sammanhang?
Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Informationsbehovet relaterar till regeringsprogrammets och den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsens mål att främja internationell stabilitet, fred, demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och jämlikheten i Finland, Europa och globalt. Med hjälp av undersökningen stöds beredningen av förvaltningsområdenas framtidsöversikter samt Finlands förberedelser inför medlemskampanjen för FN:s råd för mänskliga rättigheter 2022–2024. Resultaten utnyttjas också i Finlands verksamhet i andra internationella organisationer såsom Europarådet och OSSE.
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: - Bakgrundsteckning inklusive metaanalyser av befintlig information - Information till stöd för genomförandet av strategin inklusive analys av lägesbilden - Jämförelse av handlingsalternativ Slutrapporten ska lämnas in på engelska. Detta ska beaktas i kostnadsförslaget för projektet.

7.4 Tillgången och kvaliteten på rättshjälpstjänster för medborgare och asylsökande

Övre gräns för det disponibla anslaget: 200 000 €
Tidsplan: 2/2018–3/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Målet med undersökningen är att utreda människors erfarenheter av den offentliga rättshjälpens tjänster. I projektet ingår bl.a. en enkät om i vilka slags ärenden man haft behov av rättshjälp, hur man fått information om rättshjälpstjänsterna och om man fått den hjälp man behövt.

Som ett led i projektet utreds asylsökandes erfarenheter av den offentliga rättshjälpen, t.ex. hur de fått information om rättshjälpstjänsterna, hur de hittat de instanser som erbjuder tjänsterna och om tjänsterna varit tillräckliga.

Därtill utreds kundernas förväntningar på och behov av ekonomi- och skuldrådgivningen. År 2019 kommer rådgivningen att flyttas till rättshjälpsbyråerna.

Undersökningen behövs för den strategiska planeringen av rättshjälpstjänsterna och för bedömningen av behoven av ändringar i lagstiftningen om rättshjälp.

Forskningsfrågor:

Informationen om tjänsterna:
- Hur har kunden fått information om rättshjälpen?
- Har informationen varit tillräcklig/lättfattlig/korrekt?
- Är webbsidorna om tjänsterna lätta att förstå, har personalen kunnat ge information i ärendet på ett lättfattligt sätt (inkl. kostnaderna)?
- Via vilka kanaler vill kunden få service? Är kunden t.ex. villig att anlita elektroniska tjänster eller distanstjänster?
  Kan kunden själv bedöma om han eller hon har rätt till rättshjälp?

Tillgången till tjänsterna:
- Har väntetiden för att få en tid varit rimlig?
- Har biträdet varit anträffbart efter behov?
- Har kunden utan problem fått service på sitt eget modersmål?
- Har nödvändig tolkning kunnat skaffas smidigt?
- Är det lätt att ta sig till serviceställena och är lokalerna lämpliga?
- Har kunden vid behov hänvisats till andra tjänster och har biträdet observerat behov av annan hjälp än rättshjälp?

Kvaliteten på tjänsterna:
- Har kunden blivit bemött på ett sakligt, professionellt och förtroendeingivande sätt?
- Har kunden själv upplevt att han eller hon fått den hjälp som behövts från rättshjälpsbyrån/av ett enskilt biträde?
- Är kostnaderna för kunden förutsebara?
- Har uppdraget skötts inom en rimlig tid?
- Har beslutet om rättshjälp varit lätt att förstå?

Övriga frågor:
- Om rättshjälpsbyrån erbjöd medlingstjänster, skulle kunden vara beredd att anlita dem och i vilka ärenden?

- Hur fungerar tjänsterna och vad kan eventuellt förbättras? Undersökningen ska i tillämpliga delar specificera om det gäller ett asylärende, om tjänsteleverantören varit en rättshjälpsbyrå eller ett enskilt biträde, specificerat per ärende-ålder-grupp och region, osv. Frågorna lämpar sig också för övriga rättshjälps- och intressebevakningstjänster, den allmänna intressebevakningen och ekonomi- och skuldrådgivningen.
Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Ministerarbetsgruppen för migration har ägnat uppmärksamhet åt de asylsökandes situation. Ekonomi- och skuldrådgivningen ska enligt regeringens rambeslut överföras på rättshjälpsbyråerna under 2019.
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: – Information till stöd för genomförandet av strategin inklusive analys av lägesbilden – Bedömning av politiska åtgärder

7.5 Kvaliteten på närmiljön som en bidragande faktor till en ökad trygghetskänsla och förebyggande av brott

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–3/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Genom planering av närmiljön kan man öka trivseln och tryggheten i omgivningen och minska möjligheterna att begå brott. En bra närmiljö upplevs också som trygg. Trivseln och tryggheten i närmiljön har stor betydelse för välfärden och för bevarandet av områdets värde, livskraft och konkurrenskraft. När nya närmiljöer planeras och gamla förnyas skapar man tryggare rum som erbjuder färre tillfällen till brott och där människor känner sig tryggare och trivs. Till exempel offentliga rum planeras för stora mängder användare, vilket innebär ökad naturlig övervakning eller att gångvägar och gångtunnlar förses med bra belysning, så att eventuella brottsförövare inte har någonstans att gömma sig. Problematiska närmiljöer är ensidiga, tidvis folktomma stadsområden där det endast under vissa tider av dygnet förekommer sådan naturlig övervakning och trygghet som skapas av folkströmmar. Sådana områden är t.ex. områden med många kontorslokaler men inga bostadshus och ingen service. Genom att blanda olika bostadstyper och former av bostadsbesittning kan man förebygga social differentiering och ensidiga befolknings- och sociala strukturer i närmiljöerna.

Med närmiljö avses den miljö som är viktig för människors dagliga aktiviteter och som skapas bl.a. i samband med detaljplanering och planering av byggnader och stadsrum.

Städerna svarar för många centrala funktioner som inverkar på säkerheten i närmiljön, såsom områdesanvändning, planering och byggande samt bostadspolitik. Bedömningen av säkerhetskonsekvenserna förutsätter ett intensifierat samarbete mellan bl.a. stadens byggnadstillsyn, planläggning, tekniska väsende samt räddningsväsendet och polisen.

Det är ekonomiskt lönsamt att ta hänsyn till säkerhetsaspekterna redan i planeringsskedet. Det kan orsaka vissa merkostnader i byggnads- och/eller reparationsskedet, men dessa kostnader återbetalar sig snabbt i och med att olyckor, olycksfall, brott och skadegörelse minskar, liksom behovet av senare reparationer. Internationellt sett finns det exempel (t.ex. Business Improvement Districts-programmen) där invånarna tagits med i planeringen och man genom olika metoder inom bl.a. situationell prevention kunnat uppnå stora kostnadsfördelar då man förbättrat säkerheten.

Målet för projektet är att utreda hur man genom planering av närmiljön kan förbättra säkerheten och förebygga våld och andra brott både i bostadsområden och i offentliga och delvis offentliga stadsrum, bl.a. skolområden och köpcentra. Det är en krävande uppgift att garantera säkerheten i närmiljön, i synnerhet när den förtätas, vilket ofta är nödvändigt förutom med avseende på ekonomisk effektivitet också av ekologiska och sociala orsaker. Behovet av och möjligheten till förtätning gäller i synnerhet växande stadsregioner.

Planeringen av närmiljöer står inför en ny situation då NTM-centralernas verksamhet upphör och landskapsförvaltningen tar vid. Det bör utredas hur man i framtiden kan trygga förutsättningarna för att bevara och utveckla trygga närmiljöer.

Projektet skapar en lägesbild genom att sammanställa en översikt av litteratur och goda genomförda planeringsfall. Utifrån dessa jämförs alternativen och nya planeringsprinciper fastställs och testas reflektivt i pågående planläggnings- och planeringsprocesser.

Forskningsfrågor:

- Hur kan man i planeringen av närmiljön ta hänsyn till säkerhetsaspekter och förebyggande av brott och skadegörelse? Vilka faktorer är det som i första hand styr planeringen? Vilka faktorer främjar och vilka hindrar att hänsyn tas till säkerhetsaspekter och brottsförebyggande? Hur görs invånarna delaktiga i planeringsprocessen?
- Vilka samarbetsformer bör aktiveras eller upprätthållas mellan olika ministerier, landskap och kommuner samt aktörer?
- Kan man införa något annat än informationsstyrning (kommunen–landskapet, polisen/annan myndighet–kommunplaneraren)?
- Vilka styrmedel och vilken styrning och praxis bör utvecklas för att kommunerna och landskapen ska kunna säkerställa en konkurrenskraftig kvalitet på närmiljön?
- Vilken är kostnadsnyttan med en trygg närmiljö och hur kan den synvinkeln utnyttjas bättre i planeringen?

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Trygga tillsammans – nationellt program för brottsförebyggande (JM 30/2016), Strategin för den inre säkerheten 2017

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

- Framsynsinformation och bakgrundsteckning inklusive metaanalyser av befintlig information
- Information till stöd för genomförandet av strategin inklusive analys av lägesbilden
- Kostnadsanalyser

7.6 Effektiviteten hos tjänster för unga som uppvisar symptom genom att begå brott

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–1/2019

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:
Det satsas mycket på att förebygga marginalisering av unga och stödja unga som uppvisar symptom genom att begå brott. Arbetet utförs vid barnskyddet, det uppsökande ungdomsarbetet, arbetsmarknadsmyndigheterna och olika organisationer, och många olika projekt är på gång. Trots det har vi inte mycket information om vilken effekt dessa projekt har på de ungas liv och hur kostnadseffektiva de är. För att det ska löna sig att vidta en brottsförebyggande åtgärd ska åtgärden också minska brottslighetens negativa verkningar minst lika mycket som åtgärden kostar.

I strategin för den inre säkerheten finns ett förslag enligt vilket man ska ingripa i marginaliseringen av unga i ett så tidigt skede som möjligt med yrkesövergripande metoder samt stödja och sprida handlingsmodeller för förebyggande av marginalisering som bygger på samarbete mellan myndigheterna och organisationer som arbetar med barn och unga, såsom Ankkurimodellen och verksamhetsmodellen Ylihyvä juttu. Dessutom föreslås det att man upprättar en handlingsmodell för att minska den brottslighet som har samband med marginalisering. I modellen samordnas olika myndigheters funktioner och andra parters förebyggande tjänster i brottsprocessen med hänsyn till individens behov. Åtgärderna i olika skeden enligt denna handlingsmodell tar på det individuella planet hänsyn till alla centrala faktorer som inverkar på förövarnas brottslighet. Modellen uppmärksammar särskilt unga män som begår brott och hotas av marginalisering. Vid myndigheter som lyder under statsrådet genomförs handlingsmodellen med hjälp av olika styrmedel och vid övriga instanser med hjälp av olika former av samarbete. Ett mål i regeringens handlingsplan 2017–2019 är att genomföra åtgärder för att främja barns och ungas välfärd, förebygga marginalisering samt minska antalet unga utan utbildning och arbete.

Målet med detta projekt är att utreda effektiviteten och kostnadsnyttan hos stödtjänsterna för unga som begår brott och hotas av marginalisering. Projektet utreder hur man i dagsläget kartlägger de individuella stödbehoven hos unga som uppvisar symptom genom att begå brott och hur dessa behov beaktas när stödet tillhandahålls. Dessutom kartläggs hur väl de nuvarande tjänsterna svarar på de individuella behoven hos unga som uppvisar symptom genom att begå brott, om tjänsterna anlitas effektivt och på bred basis, vilka kostnadsnyttor de ger och hur de kan utvecklas.

Projektets forskningsfrågor preciseras i projektets styrgrupp i samband med genomförandet av en säkerhetsfrämjande åtgärd som i strategin för den inre säkerheten föreslås ligga på JM:s ansvar. En forskare kopplas till projektet genast i det inledande skedet och undersökningsresultaten utnyttjas för att ta fram en handlingsmodell för handledning och stöd för unga som begår brott och, så långt möjligt, för utvärdering av modellen. Frågeställningen preciseras tillsammans med den genomförande parten när projektet inleds.

Undersökningen genomförs i form av intervjuer med myndigheter och unga som uppvisar symptom genom att begå brott.

Forskningsfrågor:

- Vilken information finns att få om ämnet och hur kan den utnyttjas i de planerade åtgärderna?
- Hur kartlägger myndigheterna de individuella behoven hos unga som begår brott? Är behovsbedömningen systematisk? Hur beaktas dessa individuella behov i hänvisningen till tjänsterna? Finns det internationella modeller för kartläggning som lämpar sig för Finland (t.ex.

Baro Helsingfors barnskydd)?
- Hur väl beaktar de nuvarande tjänsterna såsom Ankkuri, Ohjaamo, Ylihyvä juttu, det uppsökande ungdomsarbetet, modellen med förtroendepersoner m.m. de individuella behoven och hur väl har de lyckats stödja unga brottslingar som hamnat i en ond cirkel till ett liv utan brottslighet?
- Hur väl når dessa tjänster de unga brottslingar som inte är lätta att nå och som inte förbinder sig vid tjänsterna? Vilka metoder används och hur utnyttjas samarbete med andra myndigheter för att nå ut till de unga? Hur kan man förbättra förankringen ur de ungas synvinkel?
- Vilken förebyggande effekt har den nuvarande brottsprocess- och straffkedjan och praxis för genomförandet av denna (t.ex. samtal med åklagaren) för återfallsförbrytare?

Projektet kan också inkludera forskningsbaserade studier för kartläggning av effekten av olika åtgärder. Dessutom utreds kostnadsnyttorna av handlingsmodellerna.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Projektets resultat utnyttjas i genomförandet av regeringens handlingsplan 2017–2019, där ett av målen är att främja barns och ungas välfärd, förebygga marginalisering samt minska antalet unga utan utbildning och arbete. Dessutom utnyttjas projektet i genomförandet av åtgärden enligt strategin för den inre säkerheten.

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

Kan t.ex. vara:
- Framsynsinformation och bakgrundsteckning inklusive metaanalyser av befintlig information
- Information till stöd för genomförandet av strategin inklusive analys av lägesbilden
- Jämförelse av handlingsalternativ
- Kostnadsanalyser

7.7 EU som en säkerhetsgemenskap – värde- och attitydgrunden

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–9/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

EU skapades som en garant för säkerheten i Europa och utvecklades också till en global säkerhetsfrämjande instans. EU:s säkerhetsåtgärder har stärkts inom sektorn för den inre säkerheten och i globala frågor, och utvecklingen av försvarsdimensionen har främjat utvecklingen av EU som säkerhetsgemenskap. 2000-talet har visat sig vara en stor utmaning på grund av den föränderliga och mångfacetterade verksamhets- och säkerhetsomgivningen. EU befinner sig i ett svall av motsättningar och säkerhetsgemenskapen är i ett brytningsskede.

De politiska beslutsfattarna utvecklar säkerhetsgemenskapen i reaktivt förhållande till säkerhetsmiljön och utifrån medlemsländernas politiska vilja. Den politiska viljan reflekterar i sin tur medborgarnas mer bestående attitydklimat och det föränderliga sociala klimatet, vilka ställer förväntningar på och begränsningar för politiken. De senaste händelserna och utvecklingstrenderna – instabiliteten i arabvärlden och asylkrisen, euroskepticismen, den geopolitiska förändringen, klimatförändringen, förändringen och populariseringen av mediemiljön, den nationella populismen, ifrågasättandet av rättsstatsprincipen, finanskriserna, terrorismen och den våldsamma radikaliseringen, Rysslands agerande, den politiska instabiliteten i USA – väcker förväntningar och krav, men samtidigt en kritikgrund, hos medborgarna.

Forskningsfrågor:

- Hur förstår och upplever medborgarna EU:s roll som en säkerhetsgemenskap (kunskap, betydelse och innehåll)? Existerar EU som en säkerhetsgemenskap ur medborgarnas synvinkel?
- Vilka värden och attityder stöder och vilka försvagar säkerhetsgemenskapen?
- Vilka likheter och olikheter har attitydklimatet och det sociala klimatet i olika stater/samhällen? Vilka finländska särdrag kan man observera?
- Vilka värden och attityder sätter kursen för den europeiska utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken (t.ex. röstningsbeteendet) och på vilket sätt?
- Vilka begränsningar ställer attityd- och värdeklimatet och vilka möjligheter ger det inom de politiska sektorer som är centrala för säkerheten?
- Hur kan man stödja en stärkning av EU som säkerhetsgemenskap ur medborgarens synvinkel: hur stärker man positiva trender och avvärjer negativa?
- Hur ser säkerhetsgemenskapen ut i dag och i vilken riktning kommer den att utvecklas med avseende på värden och attityder?

I projektet analyseras t.ex. den centrala attityd- och värdeforskningen och definieras sambandet med förutsättningarna, möjligheterna och begränsningarna för EU som säkerhetsgemenskap inom de politiska sektorer som är centrala för säkerheten.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen, Försvarsredogörelsen, Strategin för den inre säkerheten, migrations- och asylpolitiken, EU-politiken (även bakgrund till ordf.perioden)

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: Bakgrundsteckning, omvärldsanalys, framsynsinformation

7.8 Förenta staterna, Kina och Ryssland samt världsordningen i omvälvning – konsekvenserna för Europa och Finland

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–10/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Den globala omvärlden är stadd i förändring. Den internationella stabiliteten har försvagats och trots det ökade ömsesidiga beroendet har det internationella samarbetet försvårats. Det internationella systemet bygger på regler och avtal men präglas av krafter som drar åt olika håll: krafter som upprätthåller systemet och krafter som splittrar det. De olika dimensionerna av det ömsesidiga beroendet, de nya handlingsmodellerna och lösningarna inom t.ex. teknik, energi och produktionsekonomi inverkar kraftigt på dynamiken i det internationella systemet.

Stormaktsdynamiken har inte förlorat sin betydelse: USA:s, Kinas och Rysslands agerande och inbördes relationer definierar stabiliteten i systemet. Stormakternas inbördes styrkeförhållanden förändras och det tvingar dem att positionera sig i det föränderliga systemet. Kina är en framväxande stormakt och Ryssland strävar efter att behålla sin position som en styrkefaktor. Det liberala systemet som har byggt på USA:s ledande position ifrågasätts, och vid sidan av det skapas alternativa arrangemang och institutioner. De regionala maktkoncentrationerna stärks och hållbarheten i gamla allianser prövas. I den nya situationen kan stormakterna allt oftare tillgripa styrkepolitiska metoder.

Förändringarna i den globala omvärlden och i stormakternas inbördes dynamik påverkar Finlands internationella ställning, säkerhet och handlingsförmåga samt våra möjligheter att dra nytta av det öppna internationella ekonomiska systemet.

Med hjälp av undersökningen skapas en klar bild av det internationella system som håller på att ta form, stormakternas ställning och inbördes relationer samt de viktigaste konsekvenserna för bl.a. stabiliteten, förbundsrelationerna, systemets regelbaserade natur, värdegrunden och handlingspraxis.

Forskningsfrågor:

- Hur utvecklas USA:s relativa maktposition? Hur påverkas systemet av variationerna i isolationism och internationalism i USA?
- I vilken riktning utvecklas Kinas position (potential, den internationella verksamhetens riktning och intensitet)?
- Hur kommer Ryssland att fortsätta stärka sin stormaktsidentitet och hur utvecklas Rysslands ställning?
- Hur ter sig den inbördes dynamiken mellan ovan nämnda stater och hur påverkar den det internationella systemet (bl.a. förbundsrelationer, värdegrund, regelbasering, den globala ekonomin)?
- Vilken effekt har dynamiken på säkerheten och stabiliteten?
- Vilken ny slags dynamik (t.ex. hybridpåverkan) kan förutses i och med att gränsen mellan krig och fred ytterligare suddas ut? Kommer det att uppstå nya konfrontationsytor eller eskaleringspunkter?
- Vilket slags förändringstryck riktas mot hanteringen av globala frågor (aktörer, institutioner, former) och vilka utvecklingstrender är att vänta?
- Hur påverkas EU av den föränderliga stormaktsdynamiken? Vilken ställning har EU i det system som bildas?

- Hur påverkar ovannämnda utvecklingstrender Finlands säkerhet, ställning och verksamhetsförutsättningar inom olika sektorer? Projektet utvärderar och knyter ihop befintlig information om utvecklingen av det internationella systemet och stormaktsdynamiken, svarar på ovan definierade informationsbehov och analyserar och summerar alternativa utvecklingstrender. Genomförandet av undersökningen förutsätter en forskningsgrupp med bred bas. Dessutom rekommenderas att internationella experter anlitas.
Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Försvarsredogörelsen, Utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen, gemensam framsynsfunktion, dessutom pågående forskningsprojekt kring det regelbaserade liberala systemet och relationerna mellan Ryssland och Kina (UM).
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: Produktion av framsynsinriktad kunskapsbas (stormaktsrelationerna, det internationella systemet, EU och Finland – säkerhet och stabilitet).

7.9 Individens funktionsförmåga, resiliens och övergripande säkerhet

Övre gräns för det disponibla anslaget: 300 000 €
Tidsplan: 2/2018–12/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Resiliens kan på ett allmänt plan definieras som en egenskap hos individen och samhället som hjälper dem att klara av förändringar. Resiliens som en egenskap hos individen ligger nära den mentala kristålighet som behandlas i Säkerhetsstrategin för samhället. Via individen kanaliseras resiliensen till att bli en egenskap hos befolkningen och samhället. Grunden för samhällets kristålighet består enligt Säkerhetsstrategin för samhället av materiell och institutionell beredskap samt en resilient befolkning med handlingsförmåga.

Samhällets värden och attityder står i ständig växelverkan med samhälleliga förändringar. De ständiga förändringarna i samhället ställer i sin tur krav på både individer och gemenskaper. Tidigare styrkor kan bli svagheter och vice versa. Den centrala grogrunden för resiliens anses vara förtroende för samhället, dess institutioner och medlemmar samt upplevd delaktighet och funktionsförmåga.

Utifrån forsknings- och framsynsdata har man identifierat flera utvecklingstrender som kan försvaga förtroendet för rättsstaten eller det interna förtroendet och samhörigheten i samhället (t.ex. heterogena värden, ökad ojämlikhet, differentiering, förtroende för utbildning, brister i medieläskunnighet, delaktighet i samhället). Dessa har i sin tur tydliga kontaktytor till trygghetskänslan och viljan att delta i uppbyggandet av ett tryggt samhälle. En negativ utvecklingstrend kan återspeglas ogynnsamt på t.ex. försvarsattityderna, den inre säkerheten och antalet brott. Förändringar kan också försvaga förmågan att agera för samhällets bästa. Dessutom kan individens resiliens ha samband med fenomen och trender som tillsvidare inte identifierats eller analyserats.

Forskningsfrågor:

- Av vilka faktorer består individens resiliens i det finländska samhället (inkl. den fysiska, psykiska och sociala funktionsförmågan)?
- Vilka individuella kompetenser, färdigheter, förmågor och beredskaper behövs i dagens omvärld och säkerhetsmiljö? Vilka utvecklingstrender bör man vara beredd på?
- Hur kan individens resiliens bedömas, följas och utvecklas?
- Hur främjas och stärks resiliensen?
- Hur stärks delaktigheten och engagerandet i uppbyggandet av ett tryggt samhälle?

Undersökningsresultatet ska definiera begreppet individens resiliens i kontext av det finländska samhället samt skapa en bedömnings- och uppföljningsmodell för det. Projektet ska granska olika befolkningsgrupper enligt en ändamålsenlig indelning. Internationell forskning ska utnyttjas. Projektet ska genomföras i ett tvärvetenskapligt konsortium. Målet med projektet är att skapa mångsidig information på bred basis till stöd för beslutsfattandet. Undersökningen ska producera konkreta åtgärdsförslag.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Regeringsprogrammet (metoder för beredskap), Säkerhetsstrategin för samhället, Strategin för den inre säkerheten, Försvarsredogörelsen, Det nationella programmet för brottsförebyggande, Utrikes- och

säkerhetspolitiska redogörelsen
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: Bakgrundsteckning och framsynsinformation, åtgärdsrekommendationer

7.10 Innovationerna i anslutning till hållbar utveckling för att stödja genomförandet av Agenda 2030

Övre gräns för det disponibla anslaget: 150 000 €
Tidsplan: 2/2018–12/2018

Beskrivning och motivering av informationsbehovet:

Agenda 2030 förutsätter att alla olika aktörer kommer med så att det blir möjligt att svara på utvecklingsutmaningarna fram till 2030. Det förutsätter att den privata sektorn deltar och det krävs också nya slags innovationer i anslutning till hållbar utveckling. Marknaden för produkter, tjänster och kompetens som främjar en hållbar utveckling kommer att växa kraftigt på det globala planet[1]. Till exempel Business & Sustainable Development Commission uppskattar att Agenda 2030 globalt skapar en marknad på 12 miljarder dollar för företagen. Granskningen bygger på fyra sektorer: livsmedelsproduktion och lantbruk, urbanisering, energi och material samt hälsa och välfärd.

De finländska företagen och forskningsinstituten utvecklar aktivt nya lösningar och innovationer enligt hållbar utveckling inom ovannämnda sektorer men också inom andra sektorer såsom utnyttjande av nya tekniker (miljö, utbildning, hälsa, banksektorn), katastrofberedskap, myndighetssystem, vatten och sanitet samt produktion av förnybar energi.

Det behövs en helhetsbild av innovationerna inom ovannämnda sektorer och en utredning om marknadspotentialen för innovationer i anslutning till hållbar utveckling. Därtill behövs information om vilka Finlands styrkor är när det gäller att svara på marknadsbehoven.

Med hjälp av den information som undersökningen producerar kan man utveckla befintliga politiska åtgärder så att stödmöjligheterna kan inriktas med större precision på de i Finland starkaste och globalt framväxande tillväxtsektorerna inom hållbar utveckling. Dessutom producerar undersökningen information om vilka nya politiska åtgärder som behövs och vilka samarbetsmodeller och kluster företagen, de internationella organisationerna, de offentliga aktörerna och medborgarorganisationerna behöver för att uppnå målen i Agenda 2030.

Utredningen ger också information om kommersialiseringen av innovationer i anslutning till hållbar utveckling och om hindren och flaskhalsarna i den verksamheten.

Forskningsfrågor:

- Vilka innovationer i anslutning till hållbar utveckling har i Finland utvecklats till att svara på utvecklingsutmaningarna i Agenda 2030, och vilka är marknadsutsikterna för dessa innovationer? I utredningen utnyttjas centrala undersökningar (t.ex. Luke, Syke, GTK, VTT, universitet och högskolor) samt finansiärernas utvecklingsprogram (bl.a. Tekes och UM).
- Vilka företag har utvecklat dessa innovationer?
- Vad behövs för att dessa innovationer ska kunna bli kommersialiserbara exportvaror och exporttjänster samt övergripande lösningar?
- Hur kan samarbetet mellan företagen och forskningsinstituten främjas/vilka slags ekosystem behövs för att uppnå målet? Utredningen ska också granska det globala samarbetet och finansieringsmöjligheterna.
- Hur ska de politiska åtgärderna och de offentliga tjänsterna (t.ex. Business Finlands tjänster) utvecklas så att dessa innovationer och företag bättre ska kunna introduceras på den internationella marknaden?
- Hur ska de politiska åtgärderna och de offentliga tjänsterna (t.ex. Business Finlands tjänster)

[1] Better Business, Better World. January 2017.

utvecklas så att dessa innovationer och företag bättre kommer med i de internationella organisationernas, de offentliga aktörernas och medborgarorganisationernas upphandlingar och program?
Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet: Utredningen stöder den utvecklingspolitiska redogörelsen enligt regeringsprogrammet och regeringens program för hållbar utveckling (Agenda 2030). Informationsbehovet riktas mot åtgärden 1.6. ”Stöd för innovativ hållbar utveckling” samt den tvärprofilerande principen B2 (koherens och globalt partnerskap/det globala partnerskapet ska stärkas). Utredningen stöder närings- och innovationspolitiken och producerar information för dess utveckling, i synnerhet för hur man kan lösa samhälleliga, globala utvecklingsproblem och hur affärsverksamheten med utvecklingseffekter (Business with Impact) bör utvecklas. Dessutom kan man med hjälp av utredningen producera mer information för utveckling av indikatorerna i genomförandeplanen för Agenda 2030, bl.a. för olika teman som ”ett koldioxidneutralt och resurssmart Finland”, ”naturens och miljöns tillstånd”, ”globalt ansvar och koherens” samt ”utbildning och kompetensutveckling”.
Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering: Framsynsinformation och bakgrundsteckning inkl. metaanalys av befintlig information, intervjuer, verkstäder och enkäter. Informationen ska produceras i form av en publicerbar rapport och ett powerpoint-sammandrag, och inför publiceringen ska ett slutet/allmänt diskussionsmöte ordnas.